

Són pudents, aquests romans!

Per les seves latrines i cloaques, els romans eren considerats especialment higiènics. Tot i que aquestes tècniques han estat sempre sobrevalorades, els investigadors han descobert que els seus lavabos eren un veritable focus de gèrmens i paràsits.

Claudia Thaler
© Der Spiegel

Aigua potable pels aqüeductes, banys públics i instal·lacions sanitàries. Sempre s'ha dit que la cultura dels antics romans era increïblement polida. Fins

i tot el "Front Popular de Judea" ho va haver de reconèixer en una memorable escena de *La vida d'en Brian*, dels Monty Python.

Ara, científics britànics afirmen que la percepció històrica no necessàriament representa la realitat. De fet, les latrines romanes no només feien una pudor

de mil dimonis, sinó que també eren un focus de gèrmens a una escala mai vista. Les latrines van ser causants, en gran part, de la propagació de malalties parasitàries a tot l'Imperi romà.

Molts romans patien malalties intestinals provocades pels patògens que habitaven les latrines, afirma l'antropòleg →

Nova
maqueta

Nous
opinants

Nou
format

Nou
Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores

→ Piers Mitchell (Universitat de Cambridge) a la revista científica *Parasitology*. Els seus estudis mostren, en contra de la creença popular, que els lavabos no aportaven cap millora significativa al sistema sanitari.

Excrements plens de polls, puces i paparres

Es té constància de l'existència de lavabos públics des del segle I a.C. Estaven formats per files de latrines per a unes 50 persones, sense separació ni habitacles privats. A vegades, homes i dones havien de fer les seves necessitats l'un al costat de l'altre. Les latrines, però, eren un privilegi només a l'abast d'aquells que vivien a les ciutats, ja que el 85% de la població vivia al camp i utilitzava la natura com a lavabo.

Mitchell va cercar copròlits als lavabos públics, és a dir, excrements fòssils. Després, els va comparar amb anàlisis obtingudes d'altres restes de tombes i excavacions. Els resultats mostraven que als excrements abundaven sobretot restes de polls, puces i fins i tot paparres. Aquesta mena de restes es poden trobar per tot l'Imperi romà, des de les illes britàniques fins a l'Orient Mitjà.

Les mesures sanitàries de l'antiguitat, segons Mitchell, gairebé no tenien cap efecte positiu en la salut. Les plagues de puces i polls eren tan comunes entre els romans com en temps dels vikings o de l'Edat Mitjana. La diferència és que els romans tenien un millor sentit de la higiene; a l'Edat Mitjana, però, es llençaven els excrements al carrer, on tothom els trepitjava. Tot i això, per què no van suposar cap revolució els lavabos públics romans?

Una bullidera de tènies

Una de les tesis de Mitchell afirma que l'aigua dels lavabos públics no es canviava amb regularitat i arribava a convertir-se en una pasta fangosa. Fins ara es creia que existia un sistema de canalització d'aigua neta des dels aqüeductes i les cisternes que millorava la salubritat

LES LATRINES VAN SER CAUSANTS DE LA PROPAGACIÓ DE MALALTIES PARASITÀRIES

dels lavabos. "És evident que els lavabos públics no eren tan higiènics com fins ara es creia", resumeix Mitchell en un comunicat.

Una altra teoria hi va més enllà: a les proves, Mitchell hi trobà ous d'una espècie de tènia que sol viure als peixos. La possible explicació es troba en la salsa de peix preferida dels romans: el garum. En compte d'escalfar la pasta, la deixaven assecat al sol, la qual cosa propiciava el creixement de les tènies. "Allò que avui dia considerem com una salsa fastigosa, era com la 'salsa Maggi' de l'antiguitat", diu Karl-Wilhelm Weeber, filòleg llatí i historiador de la Universitat de Wuppertal. Weeber també considera la teoria de Mitchell com a plausible. Amb una ingesta abundant de garum es podien contraure fàcilment els paràsits.

Això no obstant, els lavabos de l'antiguitat encara poden donar-nos una informació crucial: com que les latrines es desbordaven amb rapidesa, havien de buidar-se periòdicament. I què en feien, dels excrements? Segons alguns documents de l'època, els utilitzaven d'adob als camps de cultiu. Mitchell afirma que aquesta mesura va tenir greus conseqüències: els paràsits passaven del camp al mercat i, finalment, al consumidor.

Weeber també suggereix que els estàndards d'higiene de l'antiga Roma no eren gaire elevats. Les latrines es trobaven moltes vegades a prop de la cuina, on també s'acumulava la brossa. Als lavabos públics, s'hi trobaven també ciutadans de classe alta per "defecar junts", diu Weeber. Allà, hi parlaven de rumors o discutien sobre política. •

Traducció de Xavier Moreno